

**İran ve Türkiye Arasındaki
Tarihi ve Kültürel İlişkiler
Konulu Makaleler
Mecmuası 1**

**İslami Kültür ve İlişkiler Teşkilatı
Türk Tarih Kurumu**

İslami Kültür ve İlişkiler Teşkilatı
Türk Tarih Kurumu

**İran ve Türkiye Arasındaki Tarihi Kültürel İlişkiler Konulu Makaleler
Mecmuası 1**

Sorumlu Müdür: Dr. Seyyid Abbas Nebevi, Dr. Yusuf Halaçoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Kiyumers Emiri
Yayın Kurulu: Dr. Ataullah Hasani, Dr. Muhammed Taki İmami, Dr.
Rıza Şabani, Dr. Vahab Veli, Dr. İsmail Aka, Dr. Reşad
Genç, Dr. Kazım Yaşar-
kup-Raman
Mütercimler: Ziya Türkyılmaz (Türkçe), Ali Asgar Dilberpur ve
Ali Hakimpur (Farsça)
Editör: Ali Dehgahi, Zehra Subhani
Dizgi: İlham Khoşduni Ferahani, Jamileh Kokabi
Baskı Tarihi: Ekim / 2002
Tiraj: 1200 adet
ISBN: 964-94491-0-8
Yayıncı: İslami Kültür ve İlişkiler Teşkilatı (Uluslararası Kültürel
İncelemeler Merkezi)
Türk Tarih Kurumu
Adres: Tahran, Bozorgrah-ı Resalet, İmam Khomeini Kompleksi,
14. Building.
Tel: (0098-21) - 815 33 19 ve 815 34 86. Fax: 815 33 69

Türk Tarih Kurumu, Kızılay Sokak No.1 06100
Sihhiye- Ankara- TÜRKİYE
Tel: (0-90 312) 310 23 68 - 311 09 20.
Fax: (0-90 312) 310 16 98

TÜRKİYE'DE YAPILAN ARAŞTIRMALARA GÖRE İRAN VE İRANLILAR

Prof. Dr. Bahaeddin YED YILDIZ

İran ve İranlılar. Türkiye'nin sınır komşusu olan bir ülkede yaşayan komşu bir millet. İran ve Türkiye'nin tamamı, ya da bazı bölgeleri, tarihin bazı dönemlerinde, meselâ Pers ve Sasanî imparatorlukları, Büyük Selçuklu Devleti, İlhanlılar, Timurlular, Karakoyunlular ve Akkoyunlular, Osmanlılar ve Safeviler döneminde, zaman zaman aynı yönetim altında kaldılar. Etkileşimler içinde bulundular. Kültür alışverişi yaptılar. Halk hikâyelerinde İstanbul ile İsfahan, Erzurum ile Tebriz gayet tabîî bir şekilde birlikte zikredildi. Bu kültür coğrafyası bazen Türkistan ve Hindistan ile bütünleşti. Gerçekten bu geniş coğrafya, Türkiye, İran ve Türkistan, hattâ Hindistan ikinci bin yılın muhtelif kesitlerinde ortak bir kültür dünyası yarattı. Anadolu'da Osmanlı Pâdişahı Yavuz Sultan Selim, Farsça şiirler yazarken, İran'da Safevi Şah İsmâil ve Hindistan'da Timurlu Bâbü Türkçe şiirler yazdılar. Osmanlı denizcisi Seydi Ali Reis karayoluyla Türkiye'ye dönerken, Hindistan'da ikinci Ali Şir Nevaî olarak değerlendirildi.¹ Birçok ortak yanı bulunan bu kültür coğrafyasında insanlar doğudan-batıya ve batıdan-doğuya sürekli hareket içinde oldular; kültür varlıklarını ve değerlerini bir yandan öbür yana taşıdılar; bunları harmanladılar ve din, dil, edebiyat başta olmak üzere kültürün bütün boyutlarında yeni oluşumlara vesile oldular...

Bütün bunlara rağmen, acaba Türkiye, bugün doğu komşusu olan İran'ı ve İranlıları ne kadar tanıyor? Bu ülke ve üzerinde yaşayan toplum hakkında yeterli araştırmalara sahip midir?

1971 yılında, İran Şehinşahlığının 2500. kuruluş yıldönümü münasebetiyle, Türkiye'de İran ve İranlılar ile ilgili günlük gazete yazılarına varıncaya kadar bütün yayınlar tespit edilmiş ve *Türkiye'de*

basılmış *Farsça Eserler, Çeviriler ve İran'la ilgili yayımlar Bibliyografyası*² adıyla basılmıştır. Bu bibliyografya'da 1322 künye vardır. "Bazı konularda pek az kitap ve makale yer alırken, özellikle dil ve edebiyatla ilgili yayınlarının sayılarının yüzleri aştığı, bu arada Fars dilini öğreten kitaplarla İran menşeli halk hikâyelerinin defalarca basılmış olduğu görülmektedir".³ Meselâ, Muharrem Zeki Korgunal'ın *ah smail* adlı hikâyesi 1931-1960 yılları arasında onbir baskı yapmıştır. *Ferhad ile irin* ve *Zalolu Rüstem* de defalarca basılan halk hikâyeleri arasındadır. Çok basılan çeviri kitaplar arasında, Ferideddin Attar'ın *Pendnâmesi*, Bidpay'ın *Kelile ve Dimne*'si, Câmi'nin *Baharistan*'ı, Firdevsî'nin *ehnâme* 'si, Hâfız'ın *Dîvân*'ı, Hayyam'ın *Rubâîler*'i, Sa'dî-i Şirazi'nin *Bostan*'ı da vardır. Yine Mevlânâ Celâleddin Rumî'nin Farsça yazdığı ve defalarca Türkçe'ye de çevrilen ve basılan eserleri, iki ülke arasında ayrı bir yere sahiptir. "Dil ve edebiyattaki bu genişlik iki dost ülke ve ulus arasındaki kültürel bağların tarihinin ve kuvvetinin bir delili olarak gösterilebilir".⁴

Bu bildiri için ben de bir bibliyografya denemesi yapmaya çalıştım. Edebî eserlerden ziyade, İran ve İranlıları muhtelif yönleriyle tanıtabilecek araştırmalara yer vermeye gayret ettim. Burada yukarıda bahsettiğim bibliyografyadaki kitap ve makalelerden bazıları yer aldığı gibi 1971'den sonra yayınlanmış çalışmalar da bulunmaktadır. Bu tespit sırasında, Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü AR-GE Laboratuvarı'nda hazırlanan *Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Osmanlı Araştırmaları Veritabanı* ile Türk Tarih Kurumu ve Bilkent Üniversitesi kütüphânelerinden istifade edilmiştir.⁵ Elbette bu bibliyografyanın eksiksiz bir çalışma olduğunu iddia etmek mümkün değildir. Bununla birlikte, Türkiye'de İran ve İranlılar'la hangi ölçülerde ilgilenildiğini; İran'da yaşayan insanların ve kültürlerinin hangi yönleri ve boyutlarıyla meşgul olduğunu; dolayısıyla İran ve İranlıların ne ölçüde tanınabildiğini gösterecek niteliktedir.

Tarafımdan hazırlanmış olan bu bibliyografyada 103 telif kitap, 18 basılmamış tez, 159 telif makale ve muhtelif dillerden tercüme edilen 55 kitap ve 38 makale yer almaktadır. Telif kitap, tez ve makalelerin toplamı 280'dir; tercümelerin toplamı ise 93'tür. Tezlerin büyük kısmı İranlı öğrenciler tarafından yapılmıştır. İran ve İranlılar'la ilgili bu çalışmalar, hemen hemen bir asırlık bir zaman dilimi içinde

gerçekleştirilmiştir. İki ülke ve üzerindeki yaşayan iki toplumun, yukarıda da temas edildiği üzere, tarih boyunca yaşadıkları yoğun münâsebetler ve birliktelikler göz önüne alındığında, bu çalışmaların son derece az olduğu ortadadır. Kaldı ki bunların bir çoğu, derinlikli ilmî tahliller olmaktan çok amatörlerce yazılmış popüler yayınlardır.

Bu yayınlarda ele alınan konulara bir göz atacak olursak, Türkiye'nin İran ve İranlıları tanınmasındaki eksiklikler biraz daha belirginleşecektir. Bibliyografyada yer alan telif kitapların %24'ü, yani dörtte birine yakını, Osmanlı-İran münâsebetlerine, diğer bir ifadeyle olaylar tarihine âittir. İran'ın genel tarihiyle ilgili derinliği olmayan telif kitaplar %15 civarındadır. İran devrimi ve İslam Cumhuriyeti konusunda da aynı oranda kitap yazılmıştır (%15). Edebiyatla ilgili araştırmaların oranı da aynıdır (%15).

Geriye kalan kitaplar ise, XX. asır başındaki İran inkılâbı'na (%8), din ve mezhep konularında (%7), Türk-İran dostluk cemiyetlerine ve sosyal faaliyetlere (%6) tahsis edilmiştir.

Türk kökenli İranlılar, Timurlu, Selçuklu ve Karakoyunlular, Rus-İran Harbi (1827-28), Safevi Devleti'nin kuruluşunda ve gelişmesinde Anadolu Türklerinin rolü, sanat, felsefe ve arkeoloji gibi konularda birer ya da ikişer kitap yazılmıştır. Ekonomiyi ilgilendiren tek kitap vardır. O da İran'da petro-kimya sanayii konusundadır. Bir kitap da Safeviler devrinde İran'da kültür ve medeniyet ile alâkalıdır.

Telif makalelerin konularına göre dağılımı da aşağı yukarı kitaplarınkine benzerdir. Osmanlı-İran münâsebetleri (%19), İran Devrimi ve İslam Cumhuriyeti (%15), edebiyat araştırmaları (%14) ve İran hakkındaki genel yayınlar (%9), toplam olarak telif makalelerin %58'ini teşkil etmektedir. Bu konuların telif kitaplardaki oranı da %69'dur.

Telif makalelerin önemli bir bölümünü (%13), Türk-İran dostluğu, Kızılizm ve Rıza Şah ile ilgili konular teşkil etmektedir. Türk kökenli İranlılar (%8), Türkiye-İran iktisadî ve ticarî ilişkileri ve İran ekonomisi (%4.5), etnoloji, İranlılık ve Fars milliyetçiliği (%2.5), İranlı bazı şahsiyetler (%3), din-siyaset (%2.5), sanat (%3), silahlanma, İran-Avrupa ilişkileri ve müzik gibi konular, diğer ilgi alanları olarak gözükmektedir.

Tercüme kitapların yaklaşık %50'sini İran İslâm devrimi ile ilgili çalışmalar oluşturuyor. Tercümelerin %21'i ise, genel nitelikli

kitaplardır. Diğerleri ise, her biri yukarıda zikredilen muhtelif konulara âit çalışmalardan ibarettir. Tercüme makalelerin, %37'si genel niteliktedir. Diğerleri ise, her biri farklı konulara âit çalışmalardır.

İran çok zengin ve anlamlı bir tarihî arka planı olan bir ülkedir. Avrupa-Sibirya, Hint ve Arap-Akdeniz flora bölgesi arasındaki kavşakta yer almakta ve zengin bir bitki örtüsüne sahip bulunmaktadır. 1950'den bu yana nüfusu üç misli artarak altmış milyonun üzerine çıkmıştır. Dünyanın önemli petrol ülkelerinden biridir. Her şeyden öte, Türkiye'nin tarihî müştereklikleri olan en önemli komşularından birisidir.

Buna rağmen, görüldüğü üzere İran ve İranlılar'la ilgili olarak Türkiye'de telif veya tercüme olarak yapılan yayınlar, bu ülkeyi ve toplumunu bugünkü haliyle ve bütün boyutlarıyla tanıyabilmek için hem sayıca hem de kapsam açısından yetersizdir; daha ziyade askerî ve siyasî olaylarla ilgilidir. Devrimler gibi büyük değişimler daha çok dikkat çekmekte ve ilgi odağı olmaktadır. Bekir Kütükoğlu, XVI. yüzyılın ikinci yarısındaki savaşları ve diplomatik krizleri Osmanlı Arşivlerine dayanarak tahlil etmiştir. İslam hakkında her iki ülkedeki farklı yorumların varlığı ve bunun özellikle Osmanlılar ve Safevîler döneminde siyasette kullanıldığı biliniyor olmasına rağmen, bu konuyu olaylar tarihi perspektifi dışında dinî, sosyal, psikolojik ve siyasî boyutları çerçevesinde disiplinlerarası yaklaşımla tahlil eden araştırmalar yok denecek kadar azdır. Faruk Sümer, *Safevî Devleti'nin Kurulunda ve gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü* ⁶ adlı çalışmasında toplumda rol oynanan belli grupları ele almaktadır ama, İran toplumunun yapısını bütünüyle analiz eden ve çevre toplumların yapılarıyla karşılaştıran araştırmalar henüz ortaya konulamamıştır. Türkiye, İran, Türkistan ve Hindistan bağlamında çok verimli sonuçlar doğurabilecek disiplinler arası ve mukayeseli araştırmalara başlandığını söylemek zordur.

XVI. asrın ilk yıllarından 1640'a kadar, Türkiye ve İran arasında, daha doğrusu Osmanlılarla Safevîler arasında, zaman zaman siyasî krizler ve askerî çatışmalar yaşanmışsa da, genellikle bu iki ülke arasında barış ve dostluk hakim olmuştur. Nasıl olmasın ki, İran, Türkleri Türkistan'dan Anadolu'ya nakleden bir köprü görevi görmüş;⁷ Anadolu Türkleri ise, İran'da büyük bir dönüşümü gerçekleştiren

Safevî Devleti'nin kuruluşunda son derece önemli bir rol oynamışlardır. Anadolu-İran sınırı, 1640 Kasr-ı Şirin anlaşması ile çizilmiş, bir çok defa değişmekle birlikte, sonunda esas itibariyle aynı sınırlar kabul edilmiştir.⁸

Bu dostluğun pekiştirilmesi için elçiler teâtî edilmiştir.⁹ Nadir Şah Afşar'ın ölümü (1747) nden sonra Osmanlı Devleti'ni kargaşa içine düşen İran'ı istilâya tahrik eden ülkelere, Osmanlı devleti, insanî duygular ve andlaşmalara saygı gibi ülkelere bağlılık göstermek gerektiği cevabını vererek karşı çıkmıştır.¹⁰ Türkiye 1828'den sonra da İran'ı büyük devlet saymaya devam etmiştir ve iki ülke arasında sürekli büyük elçi teatî edilmiştir.¹¹

Türkler, çok geniş bir coğrafyanın kültür dili olarak Farsça'yı da Arapça'nın da yanı sıra mutlaka öğrenilmesi gereken bir dil olarak telâkkî etmişlerdir. Nitekim, hemen hemen yirminci yüzyılın ilk çeyreğine kadar Türk orta ve yüksek öğrenim kurumlarında Farsça okutulmuştur. Bugün de Farsça öğretimi üniversite düzeyinde devam etmektedir.

Din, tasavvuf ve şiir alanında Farsça'dan Türkçe'ye bir çok kelime girdiği gibi askerlik ve yönetim âdâbı alanında da Türkçe'den Farsça'ya bir çok kelime ve tabir girmiştir.¹² Asgar Dilperipur, *Türkçe-Farsça ortak kelimeler sözlüğü*¹³ adlı eserinde, Türkçe ve Farsça'da kullanılan altı binden fazla ortak kelime tespit etmiştir. Başka bir araştırmacı da, Farsça ve Türkçe'de ortak kullanılan 4750 deyim tespit etmiş ve bunları *Türkçe-Farsça Ortak Deyimler Sözlüğü* adıyla yayımlamıştır.¹⁴ Dillerin cümle yapısının da biraz bilinmesi şartıyla altı bin kelime ve neredeyse beş bine yakın deyimle konuşup anlaşmak mümkündür. Hem coğrafi hem de kültürel açıdan mevcut olan bu yakınlığa rağmen, iki ülkenin birbirini doğrudan inceleyip tanınması bakımından yakın olduklarını söylemek mümkün değildir. Bu durum, gerçekçiliğe aykırıdır ve normal karşılanamaz.

O halde ne yapılmalıdır?

Karşılıklı tarih araştırmalarının derinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu araştırmalar, fertler ve halklar arasında anlayışı, hoşgörü ve güveni kolaylaştırabilecek, ve incelenen milletlerin bütün insanlık camiası içindeki yerini billurlaştıracak bir nitelikte olmalıdır. Türkiye ve İran incelemelerinde mutlaka yukarıda

belirlediğimiz kültür coğrafyası bütünlüğü içinde hareket edilmelidir. Her ülke diğerinin kendisi hakkında yapacağı araştırmalara imkan ve kolaylık sağlamalıdır. tarihçiler arasında işbirliği güçlendirilmelidir. Bunun için Türkiye-İran arasında bir elektronik tarih kütüphanesi denemesine girişilebilir ve ortak projeler üzerinde de çalışabilir.¹⁵

Sözlerime Zeki Velidî Togan ve Mirzâ Muhammed Kazvînî arasındaki dostluğu hatırlatarak son vermek istiyorum. 1949 yılında vefat eden İranlı büyük tarih bilgini Kazvini'nin, "İslam milletlerini birbirine düşüren şovenlik hareketleriyle alâkası" olmadığını, "ilim ehilleriyle bilhassa İslâmlar arasında zuhur eden ilim ehilleri ile can ciğer dost" olduğunu, "eskiden muhtelif İslâm milletlerine mensup âlimler arasında yaşayan *uhuvvet ruhunu*" canlı olarak yaşatmak için büyük gayret gösterdiğini ve kendisine gönderdiği mektuplara on onbeş sayfalık ilmî risaleler halinde cevaplar verdiğini yazıyor.¹⁶

Öncelikle böyle bir atmosferin oluşturulması, Türkiye ve İran'ın birbirlerini doğrudan tanımalarına imkan sağlayacak araştırmalara yeni bir ivme kazandıracaktır.

İRAN BİBLİYOGRAFYASI

1. K TAPLAR

a) Telif

- AÇIKEL, Naci Kasım: *İstanbul İranlılar Hayır Cemiyeti Üyelerine Muhtıra*, İstanbul: H. D. Anadolu Basımevi, 20 s.
- AĞAOĞLU, Ahmet: *1500 ilâ 1900 arasında İran*, Ankara, Başvekalet Matbaası, 1934. 51 s.
- AĞAOĞLU, Ahmet: *İran inkılabı*, İstanbul, Ahmet Halit Kütüphanesi, 1934; 63 s.
- AĞAOĞLU, Ahmet: *İran ve inkılabı*, Ankara, Zerbamat Basımevi, 1941. 118 s.
- AHMET, Ekrem: *Bugünkü İran, İstanbul*, Akşam Matbaası, 1934, 28 s.
- AKA, İsmail: *Timurlular*, Ankara, 1995.
- AKTEPE, Münir: *Osmanlı-İran Münasebetleri (1720-1724) ve Silahör Kemani Mustafa Aa'nın Revan Fetihnemesi*, İstanbul, İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yayınları, 1970.

- AKYOL, Taha: *Haricilik ve İa*, İstanbul, Kubbealtı Neşriyatı, 1988.
- ALİ Reşat: *Tarihi Kadim: Romalılar, Bizanslılar, Slavlar, Türkler, raniler*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1331.
- ANBARCIOĞLU, Meliha: *Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve ran'da Yapılan Reformlar*, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1983.
- ATEŞ, Ahmet: *Farsça Grameri*, İstanbul, 1945.
- ATLI, Suat: *ran Olaylarında pler Kimin Elinde*, İstanbul, Yeni Asya Araştırma Merkezi, 1978, 16 s.
- AYSAN, E.: *Büyük Harpte ran Cephesi -111 Sayılı Askeri Mecmua Lahikası-III. cilt*, İstanbul: Askeri Basımevi, 1938, 67 s.
- AZER, Sanan: *ran Türkleri*, İstanbul, 1942.
- BALA, Mirza: *Ermeniler ve ran*, Ankara, OTAM, 1994, 40 s.
- BAYKARA, Hüseyin: *ran nkılabı ve Azatlık Hareketleri*, İstanbul, Emek Matbaacılık, 1978, 220 s.
- BAYUR, Hikmet: *Nadir ah Afarın Ölümünden Sonra Osmanlı Devletini ran'ı stılaya Kı kırtmak ç in Yapılan ki Deneme*, (Belleten 46'dan ayırbasım), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1948, s. 403-469.
- BAYUR, Hikmet: *Nadir ah Afar'la I. Sultan Mahmut arasında Hindistan Seferi Hakkında Teati Olunan Mektuplar*, Türk Tarih Kongresi, 1952, s. 325-340 (ayırbasım).
- BAYUR, Hikmet: *Osmanlı Devletinin Nadir ah Afar'la Barı Yapmasını Önelemek Amacını Güden Bir Gürkanlı Denemesi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1952, s. 91-96 (Belleten 49'dan ayırbasım).
- BIYIKTAY, Ömer Halis: *1827-1828 Rus-ran Harbi*, İstanbul: Askeri Matbaa, 1932, 34 s.
- BOZGEYİK, Burhan: *Bütün Cepheleriyle ran Meselesi*, İstanbul, Yeni Asya Yayınları: 206, 1981; 255 s.
- ÇANDAR, Cengiz: *Dünden Yarma ran*, İstanbul, Yalçın Yayınları, 1981, 157 s.
- DERVİŞ PAŞA, *Hududu raniyeye Dair*, İstanbul: Ahmet İhsan Matbaası, 1321, 171 s.
- DERVİŞ PAŞA (Mehmed Emin), Kimyacı-Mehmed Hurşid: *Seyahatname-i Hudud*, (y.y., t.y.), 399 s.
- DİBERİPUR, A. (Hazırlayan): *Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüü*, Ankara, 1995, 236 s.

- DİKERDEM, Mahmut: *Üçüncü Dünyadan Bir Büyükelçinin Anıları*, İstanbul: İstanbul Matbaası, 1977.
- DİYANET, Ali Ekber: *İlk Osmanlı- ran Anılaşması*, 1555 Amasya Musalahası, İstanbul, 1971.
- DİYANET, Ali Ekber: *1520-1566 Arası Osmanlı- ran Münasebetleri*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1971.
- ERENDİL, Muzaffer: *Tarihte Türk- ran li kileri*, Ankara, Genel Kurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi Resmi Yayınları, 1976.
- ERGÜN, Sadeddin Nüzhet: *Hatayi Divanı. ah smail Safevi Ede bi Haya tı ve Nefesleri*, 2.Baskı, İstanbul: Maarif Kitabevi, 1956, 248 s.
- EŞREF, Mehmed: *İranda Yangın Var!*, y.y., 1908, 16 s.
- FAHREDDİN Şevket: *ran*, İstanbul: Karabet Matbaası, 1341, 160 s.
- Ferhad ile irin*, (Musahhihi: Behramzade), İstanbul: Cemiyet Kütüphanesi, 1341, 48 s.
- FIGLALI, Ethem Ruhi: *Çamızda tükadi slam Mezhepleri*, 6.bs., Ankara: Selçuk Yayınları, 1993.
- FURUĞI, Mirza Muhammed Ali Han: *Cami'a-i Milel*, İstanbul: Amedi Matbaası, 1930, 22 s.
- GEREDE, Hüsrev: *Siyası Hatıralarım-I/ ran (Austos 1 930- Haziran 1934)*, İstanbul: Vakit Basımevi, 1952, 311 s.
- GÖLPINARLI, Abdülbakiy: *Tarih Boyunca slam Mezhepleri ve ilik*, İstanbul: Der Yayınları, 1987.
- GÖLPINARLI, Abdülbakiy: *Hafız*, İstanbul: Varlık Yayınevi, 1954, 127 s.
- GÜNALTAY, Mehmet Şemseddin: *ran Tarihi*, 2.baskı, 1.Cilt, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1987, 344 s.
- GÜNEY, Ayşegül Dora: *ran'da Devrim*, İstanbul: Haziran Yayınları, 1979.
- GÜNEY, Rezzan: *ah smail*, İstanbul: Yeni Matbaa, 1960, 62 s.
- GÜNGÖREN, Mustafa Talip: *Humeyni ve ran nkı labı*, İstanbul: Araştırma Yayınları, 1938, 192 s.
- İLSEVEN, R.: *ran Hudut tılaflarının Tarihçesi*, Ankara, 1935.
- ran Azerbaycanı Tetkik Raporu*, Ankara, 1927.
- İRAN BASIM VE ENFORMASYON BÜROSU: *ran'da Mer utiyet*, Ankara, 1965, 8 s.

- İran İslam Cumhuriyeti Tanıtımı*, Ankara, İran İslam Cumhuriyeti Ankara Kültür Merkezi, 1986, 48 s.
- İran İslam Cumhuriyeti Devrimi: Dünya Müslümanlarının Gözüyle*, İstanbul, İran İslam Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu, 1987, 96 s.
- İran İslam Cumhuriyeti 2500. Kuruluş Yıldönümüne Armağan*, (Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti M.E.B. Devlet Kitapları Müdürlüğü), İstanbul, 1971, 510 s.
- KAM, Ferit: *Eski İranlılarda Felsefe*, Ankara: Başvekalet Müdevvenat Matbaası, t.y., 7 s.
- KANAR, Mehmet: *Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişimi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1999, 288 s.
- KANAR, Mehmet: *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul, 2000, 1270 s.
- KAYA, İlhan: *İran Tuzu*, İstanbul: Nehir Yayınları, 1987.
- KAYABALI, İsmail ve Cemender ASLANOĞLU: *İran'ın Anadolu'ya Uzanan Gölgesi (1453-1989)*, Ankara: Set Ofset, 1990.
- Kerim, Mehmed: *İran İslam Cumhuriyeti Devrimi*, İstanbul, Düşünce Yayınları, 1979, 411 s.
- KESKİN, Halife: *Kendi Kaynakları Işığında İran'ın Asırları*, İstanbul: Beyan Yayınları, 2000.
- KIRZIOĞLU, Fahrettin: *Osmanlıların Kafkas-ellerini Fethi (1451-1590)*, Ankara, 1976.
- KOÇAK, Arif: *Tarihte Türk-İran İlişkileri*, Ankara: İnkılap Yayınları, 1976.
- KORGUNAL, Muharrem Zeki: *İran İslam Cumhuriyeti*, İstanbul: Yusuf Ziya ve Emniyet Kitaphanesi, 1931, 64 s. (1931-1960 yılları arasında on bir baskı yapmıştır.)
- KOROK, Daniş Remzi: *İran İslam Cumhuriyeti*, İstanbul: Türk Neşriyat Yurdu, 20 s.
- KOROK, Daniş Remzi: *Zaloğlu Rüstem (Dünyanın en güçlü adamı)*, İstanbul, 1967, 160 s.
- KÖYMEN, Mehmet Altay: *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi*, Ankara, 1991.
- KÜÇÜK, Cevdet: *İran-İrak Hududunu Belirleyen 1913 Tarihli İstanbul Protokolü*, (Doğumunun 100.Yılında Atatürk'e Armağan, ayrı basım), İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1981.

- KÜTÜKOĞLU, Bekir: *Osmanlı-ran Siyası Münasebetleri - I (1578-1590)*, İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yayınları, 1962, 232 s.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir: *Osmanlı-ran Siyası Münasebetleri (1578-1612)*, İstanbul: 1993.
- MAGAMEZ, Zeki: *Bedi'u'z-zaman Hemadani*, İstanbul: Şirketi Mürettibiyye Matbaası, 1318, 48 s.
- MANSEL, Arif Müfit: *ran Tarih ve Arkeolojisi*; İstanbul: Akşam Basımevi, 1936, 96 s.
- MEHMET Refii: *ran Sefaretnamesi*, İstanbul: Hilal Matbaası, 1333, 31 s. (Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuasının ekidir.)
- MERÇİL, Erdoğan: *Fars Atabegleri, Salgurlular*, Ankara, 1975.
- NACİ, Ömer: *Heykel-i stibdat Muvaffak Olacak mı? - Ferah Tiyatrosunda "Encümen-i Biraderan-i rani" azasından Naci Bey'in ran hülali'ne ait verdii Konferans* -, İstanbul: Babıali karşısında Değirmenciyan "Edeb" Matbaası, 1326.
- NAZİF, Süleyman: *Nasireddin ah ve Babiler*, İstanbul: Kanaat Kütüphane ve Matbaası, 108 s.
- NECEFZADE, Yakup: *Firdevsi ve ran Milliyetçili i*, İstanbul: Semih Lütfi Basımevi, 1934, 14 s.
- LAJOS, Fekete: *ran ahlarmm ki Türkçe Mektubu*, İstanbul: Devlet Basımevi, 1936, s. 269-274 (Türkiyat Mecmuası 5.ciltten ayrıbasım).
- OTYAM, Fikret: *Ne Biçim Amerika, Ne Biçim Rusya, ran, Afganistan, Pakistan*, İstanbul: Ok Yayınları, 1970, 231 s.
- ÖZAYDIN, Abdülkerim: *Sultan Muhammed. Tapar Devri Sêlçuklu Tarihi*, Ankara, 1990.
- ÖZZORLUOĞLU, Süleyman Tevfik: *ah smail*, İstanbul: İkbâl Kitaphanesi, 64 s.
- PAMUKBANK: *Dı Pazar Aratırması: RAN*, 1982.
- RAZAPUR, Hasan Sabunci: *ran'da Dinin Sosyal Etkisi*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1970, 15 s.
- REFREZ, Zeytin: *ran'a Nasıl Bakmalı?*, Ankara, Aylık Dergi Yayınları, 1986, 99 s.
- RESULZADE, Mehmed Emin: *ran Türkleri (Türk Yurdu ve Sebülirread'daki Yazıları)* (Yay. Haz.: Yavuz Akpınar-

- İ.Murat Yıldırım- Selahaddin Çağın), İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1993.
- SABİRİ Tebrizi, *Caferi Mezhebine Göre Din Ahkamı*, İstanbul: Kurtulmuş Matbaası, 1966.
- SARAY, Mehmet: *Türk-ran likileri* , Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1999.
- SARAY, Mehmet: *Türk-ran Münasebetlerinde İliin Rolü* , Ankara, 1990.
- SONYELİ, Ali: *ran* , İstanbul, Yeni Matbaa, 1952, 78 s.
- SÜMER, Faruk: *Kara Koyunlular*, Ankara, 1984.
- SÜMER, Faruk: *Ouzdar: Türkmenler* , Ankara, 1992.
- SÜMER, Faruk: *Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelimesinde Anadolu Türklerinin Rolü*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1992.
- ŞAHİNOĞLU, Nazif: *Sa'di-yi irazî ve bn Teymiye'de Fert ve Cemiyetlikileri* , İşaret Yayınları, İstanbul, 1991, 304 s.
- TAHİR Paşa: *Hududu raniyeye Dair Malumat*, Erzurum: Vilayet Matbaası, 1327, 19 s.
- TARLAN, Ali Nihat: *Zerdüştün Gataları*, İstanbul: Suhlet Matbaası, 1935, 80 s.
- TARLAN, Ali Nihat: *Çada ran iiri* , Ankara, 1938.
- TARLAN, Ali Nihat: *ran Edebiyatı*, İstanbul, 1994.
- TOKMAK, A. Naci, *Telaффuzlu Türkçe Farsça Ortak Deyimler Sözlüğü* , Simurg, İstanbul, 2001, 247+268 s. (Her iki dile göre dizilmiştir).
- TUNÇ, Osman: *Çam Olayı: ran'da slam'm Zaferi* , İstanbul, Piran Yay., 1979, 173 s.
- TÜRK-İran Dostluk Cemiyeti: *Türk-ran Dostluu* , (Bu Kitap İran Şehinşahi Majeste Muhammed Rıza Pehlevi'nin Türkiye'yi Ziyareti Münasebetiyle Neşredilmiştir.) İstanbul: İstanbul Matbaacılık T.A.O., 1956, 92+98 s. (Metin Türkçe ve Farsçadır).
- Türk-ran Dostluk Cemiyeti Nizamnamesi*, İstanbul: Marifet Matbaası, 1953, 13 s.
- Türk-İran Kadınlar Dostluk ve Kültür Derneği (Ankara): *Türk ran Kadımlar Dostluk ve Kültür Dernei Tüzüü* , Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1967, 15+16 s.

- TÜRKİYE-İran Dostluk Cemiyeti: *Türkiye-ran Dostluk Cemiyeti Nizamnamesi*, İstanbul: Çeltüt Matbaacılık Koll. Şti, 1964, 15 s.
- TÜRKİYE İranlılar Hayır ve Yardımlaşma Cemiyeti (İstanbul): *Türkiye ranlılar Hayır ve Yardımlama Sandığı Nizamnamesi*, Ankara: Balkanoğlu Matbaacılık T.A.Ş., Ankara, 15 s.
- TÜRKİYE'DE Basılmış Farsça Eserler, Çeviriler ve ran'la ilgili Yayınlar Bibliyografyası, Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1971, 108 s.
- ÜNVER, A. Süheyl: *IV.Murad'm Revan Seferi Kronolojisi (ewal 1044/1635- Recep 1045/1635)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1953, s. 547-567 (Belleten Cilt 16, Sayı: 64, Ekim 1952'den ayırmasım).
- ÜSTÜN, İsmail Safa: *ran slam Cumhuriyeti Yönetim Biçimi* , İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 1999.
- ÜŞÜR, Serpil: İran Devrimi, İstanbul: Belge Yayınları, 1992.
- YAMAN, Abdullah: İran Devrim İdeolojisi ve Humeyni, İstanbul: Konak Yayınları, 1979, 207 s.
- YETKİN, Suut Kemal: İslam Ülkelerinde Sanat, İstanbul, 1984.
- ZENGİN, İsmail: *ran Devrimi ve Ortadou'ya Etkileri* , İstanbul: Milliyet Yayınları, 1991.

b) Tercüme

- ABADANİ, Ahmet Hasan: *ran Raporu*, (Çev.: Selçuk Barlas), Üçüncü Dünya Yayınları, 1977, 96 s.
- ABDÜLHAMİD, Muhsin: *slama Yönelen Yıkıcı Hareketler (Babilik ve Bahaili'nin çyüzü)* , (Çev.: Hasan Güleç-M. Saim Yeprem), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1973.
- ALGAR, Hamid: *slam Devriminin Kökleri* , (Çev.: M. Çetin Demirhan), İstanbul: İşaret Yayınları, 1988, 152 s.
- AVERYANOF, P.: *Ondokuzuncu Asırda Rusya, Türkiye, ran Muharebeleri. Türk, ran, Rus Kürdlerinin Vâziyet-i Hazıraları* (çev.: Adil-Mustafa), Ankara: Hakimiyeti Milliye Matbaası, 1926, 229 s.

- BARTHOLD, Wolfarm: *Türkistan* (Yay. Haz. Hakkı Dursun Yıldız), İstanbul, 1981.
- BEREJKOV, Valentin: *Tahran 1943*, (Çev.: Hasan Ali Ediz), İstanbul: Bilgi Yayınları, 1979, 186 s.
- BROCKELMANN, Carl: *İslam Milletleri ve Devletleri Tarihi-I*, (çev.: Neşet Çağatay), Ankara: Örnek Matbaası, 1951, 444 s.
- CLAWELL, James: *Fırtına Harekatı* (Çev.: Mehmet Harmancı), İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1988.
- DJAZANİ, Bilan: *İran'da Silahlı Mücadele. Kitlelerin Devrim Yoluna Çekilmesi*, (çev.: S. S. Kaya), İstanbul, Yar Yayınları, 1978, 144 s.
- FURON, Raymond: *İran*, (çev.: Galip Kemali Söylemezoğlu), İstanbul, Hilmi Kitabevi, 1943, 248 s.
- FURUGİ, Zeka'ül-mülk Muhammed Ali: *Büyük İran Tarihi. Safavi - Afar -Zend-Kaçar ahları Vekayi -i Tarihiyyesi*, 900-1313-1330, (Çev.: Ömer Halis (Bıyıktaş)), İstanbul: Askeri Matbaa, 1926, 97 s.
- HINZ, Walter: *Uzun Hasan ve eyh Cüneyd. XV. Yüzyılda İran'ın Milli Bir Devlet Haline Yükselişi*, (çev.: Tefik Bıyıktaş), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1948, 165 s.
- HODGSON, M. G. S: *İslamın Serüveni*, (Çev.: A. Ekber, M. Bozkurt, B. Çetinkaya ve Diğerleri), İstanbul: İz Yayıncılık, 1995, Cilt: II, s. 321-360; Cilt: III, s. 17-60, 323-337.
- HUMEYİNİ, Ayetullah: *Konumalar*, (1 şubat 1979-6 Kasım 1981), (Yayınlayan: İran İslam Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği) Ankara, Gaye Matbaacılık, 1982, 205 s.
- HUMEYİNİ, Ayetullah: *Konumalar*, Ankara, Kadioğlu Matbaası, 1984, 160 s.
- İran İslam Cumhuriyeti Anayasası*, (çev.: Hüseyin Hatemi), İstanbul, Çağrı Yayınları, 1980, 112 s.
- İran İslam Cumhuriyeti Anayasası*, (çev.: Ömer Okumuş), İstanbul, Kayihan Yayınevi Umumi Neşriyat, 1980, 85 s.
- İran'da Silahlı Propaganda*, (çeviri), İstanbul, Yar Yayınları, Dünya Devrimci Pratiği: 11, 1979, 64 s.
- İSTİ'LAMI, Muhammedi: *Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında bir inceleme*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1981.
- JAHN, Karl: *İran'da Kaıt Para*, (Çev.: Mehmet Altay Köymen), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1942, s. 269-309.

- KANAR, Mehmet (Hazırlayan ve çeviren): *Modern İran ve Afgan Öyküleri Antolojisi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1995, 317 s.
- KHOSROKHAVAR, Farhad-Olivier ROY: İran: *Bir Devrimin Tükenii*, İstanbul: Metis Yayınları, 1999.
- KLAVİYO, *Timur Devrinde Kadis'ten Semerkand'a Seyahat*, (Çev.: Ömer Rıza Doğrul), 2 kısım, İstanbul: Kanaat Kütüphanesi, t.y., 141+130 s.
- KÜHNEL, Ernest: *Dou slam Memleketlerinde Minyatür*, (çev.: Suat Kemal Yetkin- Melahat Özgü), Ankara, 1952.
- LAPIDUS, Ira M.: *Modernizme Geçi Sürecinde slam Dünyası* (Çev.: İ. Safa Üstün), İstanbul: İrfan Yayınevi, 1996.
- LORD Curzon, İran, İstanbul, 1927.
- LUZER, Emile: *İran'da İngilizler*, (çev.: Ömer Halis (Bıyıktay)) İstanbul: Askeri Matbaa, 1928, 2+104 s.
- MARSHALL, Phil: *İran'da Devrim ve Karıdevrim*, İstanbul: Z Yayınları, 1994.
- MESCİD-İ CAMİİ, Muhammed: *Ehli Sünnet ve İslam'da Siyasi Düşüncenin Temelleri*, İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- MUNSON JR, Henry: *Ortadoğu'da slam ve Devrim*, İstanbul: Akademi Yayınları, 1990.
- MUHAMMED, Hamide (çev.): *İran slam inkılabı*, Ankara: Kevser Yayınları, 1993.
- MUHAMMED, Matin: *Ak Devrim*, İstanbul, 1968.
- MUTAHHARİ, Murtaza: *slam Devrimi*, İstanbul, Pınar Yayınları, 1981. 152 s.
- MÜLKÜM HAN, Prens: *Usul-i İnsaniyyet*, (Farsçadan Tercüme), İstanbul: Hilal Matbaası, 1927, 30 s.
- NİRUMAND, Bahman: *Hür Dünyanın Diktatörlüğü -İran*, (çev.: Arif Gelen), Ankara: Anadolu Yayınları, 1968, 216 s.
- NİZAMÜLMÜLK, (Ebu Ali Hasan): *Siyasetname*, (Çev.: Mehmed Şerif Cavidaroğlu), İstanbul: Sermet Matbaası, 1954.
- PAHLAVİ, Muhammed Rıza: *Ak Devrim*, İstanbul, Apa Ofset Basımevi, 1969, 152 s.
- PAHLAVİ, Muhammed Rıza: *Mukaddes inkılab* (çev.: Muhemmed Kazım Masumi), İstanbul, Söz Yayınları, 1968, 92 s.
- POWELL, Alexander: *İran Uyanıyor*, (Çev.: Mustafa Şevki), Ankara: Hakimiyet-i Milliye Matbaası, 1926, 35 s.

- PUYAN, A. S.: *İran'da Mücadelenin Teorisi (İran'da Silahlı Mücadelenin Gereklili ve Hayatta Kalabilme Teorisinin Çürütülmesi)*, Ankara, Kırsal Yayınevi, 1978, 22 s.
- RAVLINSON, M.A. George: *Altıncı Büyük Dou Hakanlığı*, (çev.: Süreyya Ülker), 2.Baskı, İstanbul, 1988.
- RİYAHİ, Muhammed Emin: *Osmanlı Topraklarında Fars Dili ve Edebiyatı*, (çev.: Mehmet Kanar), İstanbul, 1995.
- ROOSEVELT, Kermit: *Karlı Darbe*, İstanbul: Nehir Yayınları, tarihsiz.
- SADIKİ, İ.-M. SELMAN: (Tashih ve Redakte); *İran İslam İnkılabı*, (çev.: Hamide Muhammed), Ankara: Kevser Yayınları, 1993.
- SANGHVİ, Rameş: *Aryamehr: İran Ahı. Siyasi Bir Biyografi*, İstanbul, 1971.
- SPULER, Berthold: *İran Moolları, Siyaset, Dine ve Kültür. İslamlılar Devri: 1220-1350*, (çev.: Cemal Köprülü), 2.bsk., Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1987, 580 s.
- STEPHENS, Eve: *İran Cehenneminde*, (çev.: Meral Gaspıralı), İstanbul, Hürriyet Yayınları, 1980, 206 s. (Not: Yazarın adı kitapta "Evelyn Anthony"dir.)
- SWIETOCHOWSKI, Tadeusz: *Rus Azerbaycanı 1905-1920 (Müslüman Cemaatten Ulusal Kimlik)*, (çev.: Nuray Mert), İstanbul: Bağlam Yayınları, 1988.
- SYKES, Percy: *İran Tarih-i-Harbi Ummumide İran-*, (Çev.: Mehmet Cemal), İstanbul: Matbaa-i Askeriye, 1341, 126 s.
- SAYKIS, Persi: *İran Tarihi*, İstanbul, 1341.
- SMIRNOV, K.: *İranlılar, İranın Ethno rafî Vaziyeti, akvam ve kabaili*, (nakleden: Nazmi), İstanbul: Matbaa-i Askeriye, 1917, 1+194 s.
- ŞÂMÎ, Nizâmeddin: *Zafernâme*, (çev.: Necati Lugal), Ankara, 1949.
- ŞERİATÎ, Ali: *Hacc*, 8.bs, İstanbul: Şura, 1991.
- ŞERİATÎ, Ali: *İslam Sosyolojisi Üzerine*, İstanbul: Düşünce Yayınları, 1980.
- TECRÜBEKAR, Banu Nusret: *İran Edebiyatında İir, Kaçarlar Dönemi*, (çev.: Mehmet Kanar), İstanbul, 1995.
- WOODS, J. E.: *Akkoyunlular* (çev.: Sibel Özbudun), İstanbul, 1993.

2. TEZLER

- ALPTÜRK, Nihat: *Ça da ran Nazmı*, Atatürk Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1978.
- AYKUN, İbrahim: *Erzurum Konferansı ve Osmanlı- ran Hudut Anlaşması (1843-1847)*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1995.
- BAĞDADI, Abdülgafor: *Muhammed Ali ah Devrinde Osmanlı- ran Siyasi İlişkileri ve ran'da ki ç Olaylar (1907-1909)*, İstanbul Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1982.
- BİÇER, Şehnaz: *Eski Yıldız Kütüphanesi'ndeki Timur, Osmanlı ve ran Minyatürlü Yazmaların Tehziblerinin Mukayesesi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995.
- FARSH, Nasser Rahbar: *ran Mevriyet Devrimi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İ.Ü. Uluslararası İlişkiler Bölümü, 1986.
- HÜSEREVŞAH, H.: *ran'da Petro-Kimya Sanayii Üretim Fonksiyonu Üzerine Ekonomik Bir İnceleme*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, 1977.
- KALANTARI, Yahya: *Osmanlı- ran Münasebetleri* (Feth Ali Şah Zamanında), İstanbul, 1976.
- KILI, Remzi: *Kanuni Sultan Süleyman Devri Osmanlı- ran Münasebetleri (1520-1566)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1994.
- MALEKZADEH, Farrokh: *Anadoluda Pers Devrine Ait Ant ve Yazıtlara Dair Tahlili Bir İnceleme (Doktora Tezi)*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1968, 56 s.
- MİLANI, Kemal: *A Comparative Study of Turkey and ran: A Socio-Political Approach*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi-, İstanbul: B. Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 1994.
- MİRCAFERİ, Hüseyin: *Safeviler Devrinde ran Kültür ve Medeniyeti*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- NASIRI, Muhammed Rıza: *Osmanlı- ran Münasebetleri* (Nasireddin ah Zamanında), İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1978.

- NEJAD, Nader: *XVI Asırda İran Kaynaklarına Göre Osmanlı-Safevi Münasebetleri (1502-1590, 1620)*, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1986.
- POUR, Ali Djafer: *Osmanlı-İran Münasebetleri (Nadir Şah Devrinde)*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1976.
- POURZAHED, Sina: *Seccade Tipi Osmanlı Saray Halıları ile Aynı Üslupdaki İran Halıları Arasındaki Kompozisyonlu kileri*, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1994.
- SOYSAL, Ayşe Asude: *XII-XIII Yüzyıllarda İran Kültürünün Anadolu'ya Nüfuzu: Anadolu Selçukluları Üzerinde İran Tesirleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.
- ŞUKUHİ, Sirus Beraderan: *Türk ve İran Kaynaklarına Göre İran'da Mevriyet'in Kuruluşu*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 1973.
- ÜNALP, Rezzan: *Türk Basımında Sadabat Paktı* (İ.Ü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1997.

3. MAKALELER

a) Telif

- “Barış sürecinde İran-İrak: İran ve Irak Büyükelçilerinin Açıklamaları. İran'ın Açıklaması”, *DP*, (5), 4.89, s. 66-70.
- “Halkın Mücahitleri Örgütü” *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), Ankara, 1995, s. 174-193.
- “İmam Humeyni Sonrası İran Üzerine Mehmet Metiner ile”, *DP* (6), 7.89, s. 166-170.
- “İran İhtilali ve Türkler”, *Emel*, 19 (112), 5/6, s. 44-45.
- “İran İnkılabı”, *Hakimiyet-i Milliye* (13 Teşrinisani 1925).
- “İran'da Azerbaycanlı Ortak Kimliğin Oluşumu”, *TKD*, Yıl: 50, Sayı: 339 (Mayıs-Haziran 2001), s. 19-38.
- AĞAOĞLU, Ahmet: “İran Devrimi: Yeni Türkiye, Yeni İran”, *Cumhuriyet*, 9-18 Haziran 1934.

- AKGÖNENÇ, Oya: Humeyni'den Sonra İran'ın Dış Politikasındaki Eğilimler", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), Ankara, 1995, s. 158-173.
- AKTEPE, M. Münir: "Dürri Ahmed Efendi'nin İran Sefareti", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, I/1-3, 1967; I/4-6, 1968.
- AKYÜZ, Yahya: "Sadi'nin Eğitimsel Görüşleri", *Ankara Üniversitesi E İtim Fakültesi Dergisi*; 2, Cilt, 1/4. Sayı (1969), s. 73-82.
- ALKAN, Mustafa Nail: "İran'ın Batı ile ilişkisi", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), Ankara, 1995, s. 19-26.
- ALTINBAŞ, Deniz: "İran'ın Silahlanma Çabaları", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 250-270.
- ALTINAY, Ahmet Refik: "Şehzade Sultan Beyazid'in İran'a Firarı", *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası*, 6.Yıl, 36.cüz, (1 Şubat 1331).
- AMUZEGAR, P.: "Rıza Şahın Reformlarında Kemalizmin Etkisi", *Atatürk Devrimleri I.Milleterarası Sempozyumu*, İstanbul, 1975.
- ANBARCIOĞLU, Meliha: "Türk ve İran Edebiyatlarında Mihr u Mah ve Mihr u Müşteri Mesnevileri", *Belleten*, XLVII, 185, 1983.
- ANBARCIOĞLU, Meliha: "Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve İran'da Yapılan Reformlar", *DD*, 3 (4), 1983, s. 5-38.
- ANBARCIOĞLU, Meliha: "Çağdaş İran Edebiyatında Nazmın Durumu", *DD*, Cilt: I, Sayı: 1 (1964), s. 1-10.
- ANBARCIOĞLU, Meliha: "Çağdaş İran Nazmında Konu", *DD*, 1/2 (1966), s. 85-175.
- ANBARCIOĞLU, Meliha: "Çağdaş İran Nazmının Dil, Üslup ve Şekil Özellikleri", *DD*, Cilt: I, S: 4 (1964), s. 1-51.
- ARAS, Bülent: "Amerika-Orta Asya ilişkileri ve İran'ın Konumu", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, 1999, s. 225-243.
- ARSALAN, Mehmet Ali: "İran'la Dost Olmağa Çalışalım", *Töre*, 9 (107), 4.82, s. 28-33.
- ASİ, İbrahim: "Klasik İran Düşüncesi ve İran Devrimi", *Bizim Belde Toplum*, 1 (2), 9.82, s. 12-19.
- ASLAN, Yasin: "İran: Yakın Uzak Komşumuz", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), Ankara, 1995, s. 207-211.
- AŞNİN, F. D.: Arapça'nın Hayl (At) kelimesi İran ve Türk Dillerinde <Oğuz Dillerindeki Gösterme Sıfatların Etimolojisi Üzerine.> *Türk Dil Kurultayı*, (8/10 1966), 1968, s. 255-264.

- ATAY, Mehmet: “İran İslam Devrimi’nde Tarihsel Süreç, Özgün Şartlar, İç ve Dış Dinamikler”, *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 125-147.
- ATAKAN, Ayhan: “İran’da İç Savaş”, *Sanat Bilim ve Kültürde Orkun*, (1), 8.81, s. 50.
- ATAÖV, Türkkaya: “İki Doğu Komşumuz: Irak ve İran”, *A Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: XLIV, Sayı: 12 (Ocak-Haziran 1989), s. 119-133.
- ATAY, Tayfun: “İran İslam Devrimi’nin Arka Planı”, *Birikim*, Sayı: 96 (Nisan 1997), s. 33-42.
- ATEŞ Toktamış: “Batılı Ülkeler ve İsrail İslam Devriminin Yayılmasını İstemiyor” (Konuşan: M. Emin Gerger), *DP*, (5), 4.89, s. 78-82.
- ATEŞ, Ahmed: “Agah Sırrı Levent: Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leyla ve Mecnun Hikayesi”, *Türk Dili*, 9.Cilt, 101. Sayı (1 Şubat 1960), s. 271-273.
- AYSAN, E.: “Büyük Harpte İran Cephesi”, *Askeri Mecmua*, III. Cilt, Sayı: 56, 111, 1938.
- AZMUN, Yusuf: “İran’da Yaşayan Türkler Hakkında Küçük Bir Not”, *TK*, 3 (28), 2.65, s. 245-246.
- BALA, Mirza: “İran”, *A*, V/2, s. 1013-1028.
- BALA, Mirza: “İran’da Komünizm”, *TKD*, 25 (217), 1/3, s. 4-6.
- BALA, Mehmedzade Mirza: “Azerbaycan-İran Konferansı. Azerbaycan Tarihinden Yapraklar”, *Azerbaycan*, 3. Cilt, 6/7.Sayı (Eylül-Ekim 1954), s. 4-5, 13.
- BALCIOĞLU, Mustafa: “Türk Belgelerine Göre Birinci Dünya Savaşında Almanya’nın İran Siyaseti”, *OTAM*, III, 3, 1999.
- BAŞDOĞAN, Ferhat: “Türk-İran ilişkileri ve Bugünkü İran”, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, 104, s. 298, 1985.
- BAYIR, Emre: “İran’da Fars Milliyetçiliğinin Üç Dalgası: ‘İranilik’ Düşüncesine Giden Yol”, *Stratejik Analiz* Sayı: 98 (Ocak 2001), s. 5-18.
- BAYIR, Emre: “Fars Milliyetçiliğinin Gelişmesi”, *Avrasya Dosyası*, Cilt: 2, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), s. 90-124.
- BAYKAL, Bekir Sıtkı: “Uzun Hasan’ın Osmanlılara Karşı Kati Mücadeleye Hazırlıkları ve Osmanlı-Akkoyunlu Harbinin Başlaması”, *Bellekten*, XXI/82, 1957, s. 261-284.

- BAYRAKTAROĞLU, H.: "Ortadoğuya Yerleşen Emperyalizm ve İran İhtilali", *Pmar*, 8 (87), 3.79, s. 4-9.
- BAYRAKTAROĞLU, H.: "Ortadoğuya Yerleşen Emperyalizm ve İran İhtilali-2", *Pmar*, 8 (88), 4.79, s. 3-8.
- BAYSUN, Cavid: "Müverrih Raşid Efendi'nin İran Elçiliğine Dair", *TM*, IX (1951), s. 145-151.
- BAYUR, Yusuf Hikmet: "Nadir Şah Afşar'ın Ölümünden Sonra Osmanlı Devletini İran'ı İstilaya Kışkırtmak için Yapılan İki Deneme", *Belleten*, XII, 46, 1948.
- BERKTAY, Halil: "Three empires and the Societies they governed: Iran, India and the Ottoman Empire", *Journal of Peasant History*, 18, 3-4, 1991.
- BİLGEGİL, M. Kaya: "Abdülhak Hamid Üzerinde Bidil Tesiri, Bidil'in Bir Mersiyesi ve Makber", *Türkiyat Mecmuası*, 13.cilt, (1958), s. 79-84.
- BİLGİN, Abdüsselam: "XVI. Yüzyıl İran Şairlerinden Ada'î-yi Şirazi'nin Selim-Namesi", *Belleten*, LVI, 215, 1992.
- BİLİM, Cahit: "Yasincizade Seyid Abdulvahap Efendi, Bozoklu Osman Şakir Efendi, Musavver İran Sefaretnamesi", *OTAM*, X, 1998.
- BİNGÖL, Yılmaaz: "Türk-İran İslam Kültürü: Empirik Bir Analiz", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 176-188.
- BOZKURT, Rıza: "Osmanlı-İran Savaşları (1603-1639)", *Askeri Tarih Bülteni*, 20, 1986.
- CAFEROĞLU, Ahmet: "Bakü-Tahran-İstanbul Üçgeninin Büyük Mücahidi <Mehmed Emin Resulzade>", *Azerbaycan*, 3. Cilt, 10/11. Sayı (Ocak-Şubat 1954), s. 15-18.
- CAFEROĞLU, Ahmet: "İran Türkleri", *TK*, 5 (50), 12.66, s. 29-33.
- CİLOV, Haluk: "Türkiye-İran İktisadi İlişkileri", *İstanbul Ticaret*, 9. Cilt, 429. Sayı (4 Kasım 1966), s. 2, 13.
- CİLOV, Haluk: "Türkiye-İran-Pakistan İşbirliği", *İstanbul Ticaret*, 13. cilt, 604. Sayı (8 Mayıs 1970), s. 1,7.
- ÇAGATAY, Saadet: "G. Doerfer: Türkische und mongolische Elemente im neupersischen, unter besonderer Berücksichtigung älterer neupersischen Goshichtsquellen vor allem der mongolen und Timuridenzeit- Bilhassa Timuriler ve Moğollar Devrinin Farsça Yazılmış Tarih Kaynaklarına Fazlaca Önem Vermek

- Suretiyle Yeni Frasca'da Türkçe ve Moğolca Unsurlar", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*, 266. Sayı (1967), s. 205-212.
- ÇANDAR, Cengiz: "İran Uluslar arası Statüko ile Uzlaşmak Zorunda Kaldı", (Konuşan: M. Emin Gerger), *DP*, (5), 4.89, s. 72-77.
- ÇAŞIN, Mesut: "İran Silahlı Kuvvetleri", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 2, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), s. 27-50.
- ÇAŞIN, Mesut Hakkı: "İran'ın İki Deniz Jeopolitiğine Dayalı Stratejik Değişim Arayışları": *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 283-324.
- ÇEÇEN, Anıl: "Bir İran Değerlendirmesi", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 343-355.
- ÇELİK, Sami: "Bir Devrimin Simgesinin Ardından", *DP*, (6), 7.89, s. 238-243.
- ÇETİNSAYA, Gökhan: "Dünden Bugüne Türkiye-İran İlişkileri", *Birikim*, Sayı: 96 (Nisan 1997), s. 43-53.
- ÇETİNSAYA, Gökhan: "Türk-İran İlişkileri", *Türk Dış Politikasının Analizi* (Der.: Faruk Sönmezoğlu), 2. Baskı, İstanbul: Der Yayınları, 1998, s. 135-158.
- ÇETİNSAYA, Gökhan: "İkinci Dünya Savaş Yıllarında Türkiye-İran İlişkileri, 1939-1945", *Strateji*, Sayı: 11 (1999), s. 41-72.
- ÇETİNSAYA, Gökhan: "Atatürk Dönemi Türkiye-İran İlişkileri, 1926-1938", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3 (1999), s. 148-175.
- ÇETİNSAYA, Gökhan: "Milli Mücadeleden Cumhuriyete Türk-İran İlişkileri, 1919-1925", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt: XVI, Sayı: 48 (Kasım 2000), s. 769-795.
- ÇETİNSAYA, Gökhan: "Tanzimat'tan Birinci Dünya Savaşı'na Osmanlı-İran İlişkileri", *KÖK Araştırmalar* (Osmanlı Özel Sayısı), 2000, s. 11-23.
- ÇETİNSAYA, Gökhan: "Humeyni'den Rafsancani'ye İran Dış Politikası", *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 63 (Kasım-Aralık 2000), s. 43-53.
- ÇİZGEN, Nevval: "Muhalefette Başarılı İslamiyet İktidarda Model Üretemiyor", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995); 1995, s. 212-217.
- ÇOLAK, İhsan: "Değişen Stratejiler ışığında İran-Türk Cumhuriyetleri İlişkilerinde Yeni Gelişmeler", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, 1999, s. 209-224.

- DEMİRTEPE, M. Turgut: "Tahran'da Değişim Sürecinde İktidar Mücadelesi", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, 1999, s. 8-34.
- DİKKAYA, Mehmet: "Orta Asya'da Yeni Büyük Oyun: Türkiye, Rusya ve İran", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, 1999, s. 189-208.
- DİLAÇAR, A.: "Orta İranca-Türkçe İlişkileri", *Türk Dil Kurultayı*, (XI, 8/10 1966), 1968, s. 153-158.
- DURDULAR, Ercan: "İran'ın Azerbaycan ve Ermenistan Politikası", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), 1995, s. 124-135.
- DURUSOY, Ömer Tanju: "İran Ekonomisi", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), s. 51-85.
- ERASLAN, Cezmi: "İslam Birliği Siyaseti Çerçevesinde II. Abdülhamid'in İlk Yıllarında Osmanlı-İran Münasebetleri (1878-1882)", *Prof. Dr. Bekir Kütüko lu'na Arma an*, İstanbul, 1991.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican: "Azerbaycan İran Türkleri Üzerinde Bir Yorum", *TKD Özel Sayısı*, 34 (254), 10/11.85, s. 81-87.
- ERDEM, Bilge: "İran Türklerinin Durumu", *Töre*, 8 (96), 5.79, s. 3-5.
- ERDENTUĞ, Nermin: "Türkiye, Pakistan ve İran Köy-Kır Toplumlarının Karşılaştırmalı Etnolojik İncelemesi", *Antropoloji*, Sayı: 3 (1965), s. 1-10.
- ERİM, Neşe: "1720-1790 Yılları Arasında Osmanlı-İran Ticareti", *150. Yılda Tanzimat*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1992.
- GAZİMİHAL, Mahmut R.: "Farsça'da Yerleşik Türkçeler", *Türk Folklor Ara tırmaları*, 7. Cilt, 149. Sayı (Aralık 1961), s. 2574-2575.
- GÖKA, Erol: "Velayet-i Fakih İnancının (Ardındaki ve Yol Açtığı) Toplumsal Psikoloji", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3 (1999), s. 373-381.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyib: "Arz ve Raporlarına Göre İbrahim Paşa'nın İrakeyn Seferindeki İlk Tedbirleri ve Fütühatı", *Belleten*, XXI/83, 1957, s. 449-482.
- GÖLPINARLI, Abdülbakiy: "Fadlallah Hurufinin Vasiyyetnamesi ve Vasayısı", *arkiyat Mecmuası*, 2. Sayı (1958), s. 63-90.
- GÖYÜNÇ, Nejat: "Muzafferüddin Şah ve II. Abdülhamid Devrinde Türk-İran Dostluk Tezahürleri", *ran ehin ahlı nım* 2500.

- Kurulu Yıldönümüne Arma an*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1971, s. 137-170.
- GÜNDOĞDU, Abdullah: "Osmanlı Diplomasisinde Örnek Bir Olay: Gilan Sorunu (1591-1594)", *KÖK Araştırmalar- Osmanlı Özel Sayısı*-, 2000, s. 25-30.
- GÜNEYLİ, Yılmaz: "Birinci Dünya Savaşında Güney Azerbaycan'da Osmanlı- Rus Rekabeti ve Hıyabani Hareketine Etkisi", *KÖK Araştırmalar -Osmanlı Özel Sayısı*-, 2000, s. 31-45.
- İŞİL, Feridun: "İran Tarih Gösterisinde Gerçekler. 1", *TD*, 6 (23), 10/12.71, s. 19-21.
- İŞİL, Feridun: "İran Tarih Gösterisinde Gerçekler. 2", *TD*, 7 (24), 1/3.72, s. 13-15.
- İLTER, İsmet: "Türk İran Mimarlık Yapıları Üzerine Bir Deneme", *Vakıflar Dergisi*, XVI, 1982.
- İNAN, M. Rauf: "İran Kültür Hayatından İntibalar", *Elitim*, Cilt 1, Sayı 3 (Mart 1963), s. 75-85.
- İNAN, M. Rauf: "İran'da Köy Enstitüleri", *mece*, Cilt 2, Sayı 22 (Şubat 1963), s. 21-25.
- İPEK, Nedim: "İran Mültecileri (1900-1914)", *Akademik Açık*, 1 (1996).
- İZER, Sadi Faik: "İran Sanatı", *Yeni İnsan*, Cilt 3, Sayı 12 (Aralık 1965), s. 12-15.
- KAFESOĞLU, İbrahim: "Selçuklular", *A*, X, s. 353-416.
- KANAR, Mehmet: "İran Edebiyatında Hikaye ve Masal", *Yazko Çeviri*, Sayı: 15, (1983), s. 70-118.
- KARTAL, Ahmet: "Klasik Türk Edebiyatının İran Edebiyatı ile Münasebeti Üzerine Düşünceler", *Türk Yurdu*, (1999), s. 19-20, 148-149.
- KARACA, Ahmet: "Azerbaycan ve İran Türklerinin Aktüel Meseleleri", *TKD Özel Sayısı*, 34 (254), 10/12.85, s. 51-79.
- KİBAROĞLU, Mustafa: "İran Nükleer Bir Güç mü Olmak İstiyor?", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 271-282.
- KOCATÜRK, Sadettin: "İran İslam İnkılabı ve Sebepleri", *TKD*, 20 (230), 6.82, s. 25-33.
- KOÇAOĞLU, Mehmet: "Kürtçülüğün Siyasi Bir Sorun Haline Dönüştürülmesinde ve Kürtçülük Faaliyetlerinde İran Faktörü", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), s. 86-110.

- KÖPRÜLÜ, F. Orhan: "Münif Paşa'nın Hayatı ve Tahran Sefirlikleri Münasebetiyle İran Hakkında Bazı Vesikalar", *İran ehlin ahlı nın 2500. Kurulu Yıldönümüne Arma an*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1971, s. 277-291.
- KÖPRÜLÜ, Fuad: "Yeni Farside Türk Unsurları", 1942.
- KURTCEPHE, İsrail ve Mustafa BALCIOĞLU: "Türk Belgelerine Göre Birinci Dünya Savaşında Almanya'nın İran Siyaseti", *OTAM*, Sayı: 3 (Ocak 1992), s. 271-284.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir: "Şah Tahmasb'ın III. Murad'a Cülüs Tebriki", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 15 (Eylül 1960), s. 1-24.
- LAZİBEOĞLU, Halid: "İran'da Ne Kadar Türk Vardır, Nerelerde Otururlar?", *TK*, 18 (211/212), 5/8.80, s. 1-9.
- LAZİBEOĞLU, Halid: "İran Türkleri", *Milli E itim ve Kültür*, Yıl: 2, Sayı: 7 (Haziran-Temmuz-Ağustos 1980), s. 82-89.
- MAZIOĞLU, Hasibe: "Fuzuli'nin Farsça Divanı Üzerine Araştırmalar", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Co rafya Fakültesi Dergisi*, 14. Cilt, 1/2 Sayı (Mart-Mayıs 1956), s. 73-85.
- Mehmet Nihat: "İrak Cephesi Muharebatındaki 13. Kolordu'nun İran Seferi", *Mecmua-i Askeriye*, 15-16, 1920.
- MERÇİL, Erdoğan: "Gaznelilerin Kirman Hakimiyeti (1031-1034)", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 24 (Mart 1970), s. 35-44.
- M.G.: "İran'da Türkmenler Devrinde İdare Sistemi", *ve Düü nce*, 26 (227/228), 7/8.60, 10.
- METİNER, Mehmet: "10. Yılında İran İslam Devrimi", *DP*, (5), 4.89, s. 234-235.
- MUHACİRİ, Mesihî: "Din Görevimizi Herşeyin Üstünde Tutarız", (Konuşan: Mehmet Metiner), *DP*, (5), 4.89, s. 193-197.
- MÜFTÜOĞLU, Atasoy: "İslam Yüzyıllar Sonunda Tekrar Hayata Dönüyor", (Konuşan: M. Emin Gerger), *DP*, (5), 4.89, s. 85-90.
- NADİDE, Fatma: "İran'daki Marksist-Leninist ve Maoistler", *Bayrak*, 26 (1), 1.79, s. 16-17.
- OCAK, Ahmet Yaşar: "Osmanlı'da ve İran'da Mezhep ve Devlet Üzerine", *Türkiye Günlüü*, 58 (1999).
- ORHONLU, Cengiz: "İran Siyasi Hayatında Kaşgaylar ve Oynadıkları Rol", *TK*, 5 (56), 6.67, s. 55-61.

- ORTAYLI, İlber: "Osmanlı Toprak Düzeninin Kaynakları (15. Yüzyılda İran Toprak Rejiminde Görülen Muafiyet ve İmtiyaz Sistemi Üzerine)", *Toplum ve Bilim*, 1 (1977).
- ORTAYLI, İlber: "Osmanlı Toprak Düzeninin Kaynakları (15. Yüzyılda İran Toprak Rejiminde Görülen Muafiyet ve İmtiyaz Sistemi Üzerine)", *Toplum ve Bilim*, 4 (1977).
- OY, Aydın: "Kabusnamede Atasözleri", *Türk Dili*, 7. Cilt, 79. Sayı (1 Nisan 1958), s. 347-351.
- ÖNDER, Mehmet: "Türk Dostu -Mevlana Hayranı- İranlı Bilgin Prof. Bedi'üz-zaman Füzuanfer (1906-1970)", *TK*, 9. Cilt, 97. Sayı (Kasım 1970), s. 61-63.
- ÖNDER, Mehmet: "Komşumuz İran", *Türk Yurdu*, Cilt: II, Yıl: 50, Sayı: 284 (Mayıs 1960), s. 14.
- ÖNEY, Gönül: "İran Selçukluları ile Mukayeseli olarak Anadolu Selçuklularında Atlı Av Sahneleri. Mounted Hunting Scenes in Anatolian Seljuks in Comparison with Iranian Seljuks", *Anadolu*, 1967, s. 121-159.
- ÖZATA M.: "Geç İran Çömlekçiliği", *Yeni İnsan*, 7. Cilt, 1. Sayı (Ocak 1969), s. 24-25.
- ÖZCAN, Nihat Ali: "İran'ın Türkiye Politikasında Ucuz Ama Etkili Bir Manivela: PKK", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3, s. 325-342.
- ÖZKAN, Cemal: "XVI. Yüzyıl'ın İkinci Yarısında Türk-İran Savaşları (III. Murat Dönemi, 1574-1595)", *Askeri Tarih Bülteni*, 15, 28, 1990.
- ÖZTUNA, Yılmaz: "İran Hakkında", *Töre*, 9 (107), 2.80, s. 7-14.
- PARMAKSIZOĞLU, İsmet: "Kuyucu Murat Paşanın İran'a Gönderdiği Bir Mektup", *Tarih Vesikaları*, 3, 18, 1961.
- SAHİLLİOĞLU, Halil: "Dördüncü Murad'ın Bağdad Seferi Menzilnamesi", *TTK Belgeler*, XIII/17, 1988, s. 43-81.
- SARIKAYA, M. Saffet: "Dini ve Siyasi Bakımdan Osmanlı-İran Münasebetleri", *Türk Kültürü*, Sayı: 363, Yıl: 31 (Temmuz 1993), s. 406 (22)-422 (38).
- SARISAMAN, Sadık: "Birinci Dünya Savaşı Sırasında İran Elçiliğimiz ile İrtibatlı Bazı Teşkilat-ı Mahsusa Faaliyetleri", *OTAM*, 7 (1996).

- SARISAMAN, Sadık: "Birinci Dünya Savaşı'nda İran Afşarlarına Yönelik Çabalarımız", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Ara tırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2 (1995).
- SAVAŞ, Ali İbrahim: "İran: Batının Eski Gözdesi", *Tarih ve Medeniyet*, 23 (1996).
- SELÇUK, Feridun: "Sanat ve Tarih Vesikası olarak İran Bölgesi Kalemndanları", *lahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1952), s. 83-88.
- SEYF, İsa: "Beyazid Vak'ası", *DD*, 1. Cilt, 4. Sayı (1970), s. 155-202.
- SEYF, İsa: "Seyyid Cemaleddin ve İran İnkılabı", *DD*, Cilt: I, Sayı: 1 (1964), s. 39-43.
- SEYF, İsa: "Eski Nevruz", *DD*, 4. Sayı (1970), s. 203-212.
- SOYSAL, İsmail: "Bağdat Pakı", *Belleten*, Cilt: LV, Sayı: 212 (1991).
- SÜKAN, Şinasi: "İran'ın Etnik Durumu", *Töre*, 7 (56), 1.76, s. 34-41.
- SÜMER, Faruk: "İran'da Yaşayan Türk Oymakları: Kaşaylar", *TK*, 10 (120), 10.72, s. 14-17.
- SÜMER, Faruk: "İran'da Yaşayan Türk Oymakları: Kara Gözlüler", *TK*, 11 (122), 12.72, s. 38-39.
- SÜRÜCÜ, Cengiz: "Otokrasi, Modernite, Devrim: İran'ın En Uzun Yılı", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3 (1999), s. 35-63.
- ŞAKAR, Kutluay: "İran-Humeyni Hareketi", *Yeni Olgu*, 1 (7), 10.81, s. 47-50.
- ŞEŞEN, Ramazan: "İslam Medeniyetinin Gelişmesinde İran Tesiri", *slam Düü ncesi*, 1. Cilt, 4. Sayı (Aralık 1967), s. 241-243.
- ŞİMŞİR, Bilal N.: "Türk-İran Dostluğu", *Forum*, 11. Cilt, 121. Sayı (1 Nisan 1959), s. 8-10.
- TANÖR, Bülent: "İran'da Devrim Yargısı", *Günümüzde Yargı*, (38), 6.79, s. 27-29.
- TEKİNDAG, Şehabeddin: "Yeni Kaynak ve Vesikaların ışığı Altında Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi", *stanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, XVII/22 (1968), s. 49-78.
- TOGAN, Zeki Velidi: "Mirza Muhammed Han Qazvini (1877-1949)", *slam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, 1/4 (1953), s. 170-172.
- TOGAN, Zeki Velidi: "Seyyid Hasan Takizade: Mani u din-i o", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, 2/4 (1958), s. 268-270.

- TURAN, Şerafettin: "1560 Tarihinde Anadolu'da Yiyecek Maddeleri Fiyatlarını Gösteren Bir İran Elçilik Heyati Masraf Defteri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 22/3-4 (1964).
- ULUÇAY, Çağatay: "Yavuz Sultan Selim Nasıl Padişah Oldu?", *TD*, VI/9 (1954), s. 53-90.
- UYAR, Mazlum: "Safeviler Döneminde (1501-1722) Devlet Ricali-Ulema Münasebetleri", *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 63 (Kasım-Aralık 2000), s. 66-74.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı: "İran Şahına İltica Etmiş Olan Şehzade Bayezid'in Teslimi için Sultan Süleyman ve Oğlu Selim Tarafından Şaha Gönderilen Altınlar ve Kıymetli Hediyeler", *Belleten*, XXIV, 93, 1960.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı: "Şah İsmail'in Zevcesi Tacılı Hanımın Mücevherleri", *Belleten*, 23. Cilt, 92. Sayı (Ekim 1959).
- ÜSTÜN, İsmail Safa: "1843 Yılı Kerbala Olaylarının Osmanlı-İran Münasebetlerine Etkisi", *Türkiye Günlüğü*, Sayı: 63 (Kasım-Aralık 2000), s. 54-65.
- YENİGÜN, Hayri: "İran Musikisi", *Musiki ve Nota*, 2. Cilt, 13-16. Sayı (Aralık 1970-Şubat 1971).
- YENİGÜN, Hayri: "Tarihi İran Musikisi", *Yeni Musiki Mecmuası*, 8. Cilt, 9-11. Sayı (1 Eylül-1 Kasım 1956).
- YEŞİLBURSA, Behçet Kemal: "Kaşkaylara Uygulanan Toprak Reformları ve Esasları", *TK*, Sayı: 314, Yıl: 27 (1989), s. 35 (355)-40 (361).
- YILMAZ, Serap: "İranlı Ermeni Bir Tüccarın Terekesi ve Ticari Etkinliği Üzerine Düşünceler", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (1992).
- ZAIM, Sabahattin: "İran, Pakistan ve Türkiye Arasında Kültürel ve İktisadi İşbirliği", *Fikir ve Sanat Hareketleri*, 4. Sayı (Nisan 1966), s. 18-20.

b) Tercüme

- "İran: Dahili ve Bölgesel Tereddütler", (çeviren: Nusret Özselçuk), *SEB*, 17 (84), 10.83, s. 23-31.

- “İran Şahının Kanundışı ettiği Bahai Mezhebi”, (Çev.: Sahir Giritlioğlu), *Dünya*, 4. Yıl, 1246. Sayı (22 Ağustos 1955), s. 5-6.
- ARFA, Hasan: “İran Rus Tahakkümünü Nasıl Bertaraf Etti?”, *Ordu Dergisi*, 77. Cilt, 186. Sayı (1958), s. 5-13.
- BACQUE-GRAMMONT, J. L.: “XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlılar ve Safeviler”, *Prof. Dr. Bekir Kütüko lu’na Arma an*, İstanbul, 1991.
- BARRELL, R.M. ve Alvins J. Cottrell: “İran Arap Yarımadası ve Hint Okyanusu”, *SE*, 7 (36), 4.73, s. 33-68.
- BOYLE, Andrew: “İran’ın Milli Bir Devlet Olarak Gelişmesi” (çev.: Berin U. Yurdadoğ), *Belleten*, XXXIX/156 (1975), s. 645-658.
- BRAUN, Ursula: “Orta Doğu’da Yeni Bir Yönetici Güç: İran”, *SEBD*, 8 (45), 10.74, s. 14-24.
- CHEHABI, Houchang E.: “İran İslam Cumhuriyetinde Din Adamları Ve Devlet”, *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İkbahar 1995), s. 7-18.
- CHUBIN, Shahram: “İran’daki Bunalımın Yankıları”, (çev.: Cemal Enginsoy), *SEBD*, 13 (68), 10.79, s. 3-19.
- DOERFER, Gerhard: “Hallaçça, Orta İranda Arkaik Bir Türk Dili”, (Çev.: Semih Tezcan), *Belleten*, 34.Cilt, 133.Sayı (ocak 1970), s. 17-58.
- EREN, M. Cenap, (çev.): “Tahran Notları”, *Belleten*, Cilt: 2, Sayı: 200 (1987).
- FEKETE, Lajos: “İran Şahlarının İki Türkçe Mektubu”, *Türkiyat Mecmuası*, V, 5, 1936.
- FURLONG, R.D.M.: “Hesaba Katılması Gereken Bir Güç: İran”, *SKD*, 94 (253), 3.75, s. 74-83.
- GASPARD, Armand: “Çağdaş İran Edebiyatı”, (çev.: T.Y.), *Varlık*, 31. Cilt, 623. Sayı (1 Haziran 1964), s. 13.
- HATEMİ, Seyyid Muhammed: “Hissin Doğusu ve Aklın Batısının Buluşmasına Bir Davet”, *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3 (1999), s. 356-359.
- HOSTLER, Charles: “İran Azerbaycanlıları”, (çev.: Şinasi Süken), *Türk Yurdu*, 2. Cilt, 3. Sayı (Haziran 1960), s. 14.

- HOTTINGER, Arnold: "İran'daki Politik Mücadele", (çev.: Emre Kongar), *Forum* (Ankara), 15. Cilt, 197-198. Sayı (1962), s. 17-18, 21-22.
- HUNTER, Shireen T.: "İran Perestroikası Köklü Değişim Olmaksızın Mümkün mü?", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3 (1999), s. 64-83.
- JAHN, Carl: "Cihan Tarihçisi Olarak Reşidüddin", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, 3. Cilt, 4. Sayı (1959/1960), s. 227-236.
- KAZEMZADEH, Firuz: "İran Tarihçiliği", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Sayı: XV (2000), s. 273-277.
- KIRBY, Fay: "İran'da Köy Enstitüleri Var mıdır?", *mece*, 3. Cilt, 26-30 Sayı (Haziran-Kasım 1963), s.
- KURZMAN, Charles: "ABD-İran İlişkilerinde Sorunlar: Şeytan Konusu", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3 (1999), s. 360-372.
- KUZNETZOVA, N.A.: "XV. Yüzyılda Rus-İran Ticareti ve Osmanlı Devleti", *Belleten*, LII, 202, 1988.
- LEVY, R.: "Mirza Taki Han", *A*, Cilt: 8, İstanbul: Maarif Basımevi, 1960, s. 392.
- MOINER, Claude: "İran'da Silahlı Muhalefet", (çev.: Hüseyin Işık), *SKD*, 102 (285), 3.83, s. 5-9.
- OBERLING, Pierre: "Atatürk and Reza Shah", *I. Uluslar Arası Atatürk Sempozyumu* (21-23 Eylül 1987), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 1994, s. 651-659.
- PHILLIPS, James A.: "İranın Kuşatılması", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), s. 140-157.
- RICHARD, Yann: "Kemalizm ve İran", *Kemalizm ve İslam Dünyası*, (Der.: İskender Gökalp-François Georgeon), İstanbul: Arba Yayınları, 1990.
- RUBIN, Barry: "İran'ın İç Politikası Üzerine Bazı Notlar", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 5, Sayı: 3 (1999), s. 84-89.
- SAVORY, R. M.: "Modern İran", *İslam Tarihi-Kültür ve Medeniyeti*, c.2, İstanbul: Hikmet Yayınevi, 1988, s. 139-168.
- SECCAD-PUR, S., Muhammed Kazimî: "Kuramsal ve Eylemsel Olarak İkili Sıkıştırma Siyaseti", *Avrasya Dosyası*, Cilt: II, Sayı: 1 (İlkbahar 1995), s. 194-206.
- SPULER, Berthold: "L'İran et L'Islam", *Türk Tarih Kurumu İsmail Hakkı Uzunçarlı İlyas Arma anı*, 1976, s. 31-38.

- TAESCHNER, Franz: "Tebrizli Ahicük ve Bunun Ahmedî'nin İskendernamesindeki Yeri", *Tarih Ara tırmaları Dergisi*, 2. Cilt, 2/3. Sayı (1964), s. 285-290.
- ULRICH, Encke: "Devrim ve Despotluk Arasında İran'da Mollalar Egemenliğinin Üç Yılı", (çev.: Fahri Çeliker), *SEB*, 17 (82), 4.83, s. 75-83.
- VERNANT, Jacques: "İran Devrimi" (çev.: Hüseyin Işık), *SEB*, 14 (69), 1.80, s. 12-16.
- VERNANT, Jacques: "İran Devrimi ve Ortadoğu" (çev.: Hüseyin Işık), *SEB*, 14 (72), 10.80, s. 9-13.
- ZARCONE, Thierry: "1905-1911 İran Devrimi ve İstanbul'daki İran Topluluğu Tarihi İçin Bir Kaynak", *Toplumbilim*, Sayı: 1(Eylül 1992), s. 54-78.
- ZAYONCKOVSKY, A. M.: "Büyük Harp (1914-1918) İran ve Çanakkale Cepheleleri", *Askeri Mecmua*, 53, 97, 1935.

KISALTMALAR:

- DDİ: Doğu Dilleri, Ankara Üniversitesi DTCTF Doğu Dil ve Edebiyatları Araştırmaları Enstitüsü, Ankara, 1964.
- DP: Dış Politika
- İA: İslam Ansiklopedisi
- OTAM: Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi
- SE: Stratejik Etütler
- SEB: Stratejik Etüdler Bülteni
- SEBD: Stratejik Etüdler Dairesi Bülteni
- SKD: Silahlı Kuvvetler Dergisi
- TD: Türk Dünyası
- TKD: Türk Kültür Dergisi
- TK: Türk Kültürü
- TM: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Mecmuası, İstanbul 1925-

NOTES

- 1- Krş. D. Mehmet Doğan, *Türkistan-Türkiye Gergefinde İran*, İz Yayıncılık, İstanbul, 1996, s. 7-8, 18.
- 2- Milli Kütüphane Genel Müdürlüğü'nce hazırlanmıştır, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1971; 108 s.
- 3- *Türkiye'de Basılmış Farsça Eserler, Çeviriler ve İran'la ilgili Yayınlar Bibliyografyası'nın* önsözü.
- 4- *Türkiye'de Basılmış Farsça Eserler, Çeviriler ve İran'la ilgili Yayınlar Bibliyografyası'nın* önsözü.
- 5- Bu tespit çalışmalarına katkıda bulunan Prof. Dr. Mürsel Öztürk'e, Celal Metin'e ve Serhat Küçük' teşekkür ediyorum.
- 6- Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992.
- 7- Osman Turana göre, "X. Ve XI. Asırda vuku bulan büyük Türk muhacereti bir yandan Hazar denizinin şimalinden başlayarak Avrupa'nın şarkını, ortasını ve Balkanları içine almış; öte yandan da Müslüman Türkler, Hârizm, Horasan, Afganistan, İran, Irak, Suriye, Azerbaycan ve hususiyle Anadolu'yu Türk göçleri ile doldurmuştur", *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Turan Neşriyat Yurdu, İstanbul, 1971, s. 3. Krş. s. 8.
- 8- Yalnız Kotur ilçesi 1878'de 93 Bozgunu'na uğrayan Osmanlı Devleti'nden İran'a geçmiştir.
- 9- AKTEPE, M. Münir: "Dürri Ahmed Efendi'nin İran Sefareti ", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, I/1-3, 1967; I/4-6, 1968. BAYSUN, Cavid: "Müverrih Râşid Efendi'nin İran Elçiliğine Dair", *TM*, IX (1951), s. 145-151.
- 10- BAYUR, Yusuf Hikmet: "Nadir Şah Afşar'ın Ölümünden Sonra Osmanlı Devleti'ni İran'ı İstilaya Kışkırtmak İçin Yapılan İki Deneme", *Belleten*, XII, 46, 1948, s. 403-469
- 11- Bilindiği üzere, 1818'den önce sadece büyük devletler elçi teâtî ederlerdi. İran iki büyük savaşta Rusya'ya yenilmiş ve Kafkasya'yı Rusya'ya terk etmek zorunda kalmıştı. 1813 Gülistan ve 1828 Türkmençayı muahedeleriyle büyük toprak kayıplarına uğrayan İran bu sebeple büyük devletler arasından silinmişti.
- 12- Mehmet Kanar, *Kanar Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul, 2000, s. III; Asgar Dilperipur, *Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü*, İran Kültür Ataşeliği, Ankara, 1995. Kültür müsteşarı Zekeriya Terzemî bu kitaba yazdığı önsözde, bu alışverişi iki ülke arasındaki sevgi ve dostluk bağlarının her zaman sıcaklığını korumasının âmili olarak değerlendirmektedir.
- 13- Ankara, 1995.

14- A. Naci Tokmak, *Telaffuzlu Türkçe-Farsça Ortak Deyimler Sözlüğü*, Simurg, İstanbul, 2001, 247+268 s. Sözlük Türkçe ve Farsça'ya göre dizilmiş iki kısımdan ibarettir.

15- Tarih araştırmalarının biçimi ve özellikle tarih bilgisinin kazanılması konusunda Avrupa Konseyi'nin yayınladığı kitaplar oldukça düşündürücüdür. Meselâ bkz. Marc Ferro ve diğerleri, *Histoires et interprétations*, Belçika, 1997. Bu kitabın Türkçesi Türk Tarih Kurumu'nda yayınlanmak üzeredir.

16- Z. V. Togan, "Muasır İran'ın Büyük Âlimi Mirza Muhammed Han Kazvinî", İ. Ü. E. F. İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, c. I/1-4 (1954), s. 170-172.